

Warszawa, dnia 26. 04. 2020 r.

PK I BP 071.46.2020

Pani

prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Janina P. Prezes

Działając na podstawie art. 3 § 1 pkt 3 w zw. z art. 69 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2019 r. poz. 740, z 2020 r. poz. 190) żądam udzielenia pisemnych wyjaśnień dotyczących formalno-prawnych i faktycznych podstaw wydania przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego zarządzenia Nr 48/2020 z dnia 20 kwietnia 2020 r. w sprawie przejściowych rozwiązań organizacyjnych służących wykonaniu postanowienia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 kwietnia 2020 r. o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C-791/19, w zakresie dotyczącym rozpoznawania spraw prokuratorów i przedstawicieli innych zawodów prawniczych, gdyż wymaga tego ochrona praworządności.

Uzasadnienie

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zarządzenie Nr 48/2020 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2020 r. nie ma oparcia w treści przepisu art. 14 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2019 r. poz. 825, ze

zm.), wymieniającego podstawowy zakres zadań tego organu. Używając określenia „w szczególności”, co do uprawnień kształtujących pozycję ustrojowo-prawną Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, ustawodawca zastosował katalog otwarty. Taki charakter katalogu pozwala co prawda na ujęcie w nim dodatkowych uprawnień, ale nie mogą to być uprawnienia dowolne, a wyłącznie takie które spełniają określone wymogi. Po pierwsze, powinny one mieć związek z ogólną kompetencją Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego określoną jako „reprezentowanie Sądu Najwyższego i kierowanie jego pracami”. Po drugie, powinny być zbliżone rodzajowo do uprawnień już wymienionych przez ustawodawcę. Po trzecie, nie mogą ingerować w materię uregulowaną już w ustawie, bez wyraźnego upoważnienia ustawodawcy.

Analiza treści kompetencji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego określonych w przepisie art. 14 *ustawy o Sądzie Najwyższym* prowadzi do wniosku, że dotyczą one czynności o charakterze administracyjnym, związanych z zarządzaniem Sądem Najwyższym oraz służących zapewnieniu właściwego toku wewnętrznego urzędowania, bezpośrednio związanego z wykonywaniem przez Sąd Najwyższy przypisanych mu ustawowo zadań. Innymi słowy, uprawnienia te mają charakter wykonawczy i mają na celu zapewnienie odpowiedniego funkcjonowania Sądu Najwyższego. Mając na względzie powyższe cechy uprawnień pozostających w zakresie właściwości Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, nie można rozszerzać ich na takie kompetencje, które skutkują nie tylko zmianą zakresu właściwości rzeczowej poszczególnych izb, ale w rzeczywistości – poprzez odebranie spraw należących do kognicji jednej z nich – prowadzą do jej likwidacji i modyfikacji struktury wewnętrznej Sądu Najwyższego określonej aktem prawnym rangi ustawowej.

Poza systemową niezgodnością tego rodzaju działań z kompetencjami właściwymi dla Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, należy wskazać, że wkraczają one w materię zastrzeżoną dla regulacji ustawowej oraz prowadzą do niezgodności aktu prawa wewnętrznego z powszechnie obowiązującym prawem. Zagadnienia o szczegółowym kształcie rozwiązań ustrojowych i proceduralnych sądownictwa na mocy art. 176 ust. 2 Konstytucji powierzono ustawodawcy. Ustrój sądów to nie tylko ich struktura, rozumiana jako różne kategorie sądów, ale także organizacja wewnętrzna, relacje instancyjne oraz zakres nadzoru judykacyjnego między różnymi kategoriami sądów w obrębie danego

rodzaju sądów i między niektórymi rodzajami sądów a Sądem Najwyższym (*vide* wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2013 r., sygn. K 27/12, OTK ZU nr 3/A/2013, poz. 29). Zgodnie z tym założeniem ustrojowym, również określenie komórki organizacyjnej wewnątrz sądu *in abstracto*, która powinna być właściwa do rozpoznania danego rodzaju spraw, stanowi prerogatywę legislatywy. Zadanie to jest o tyle ważne, że istota przepisów normujących kognicję sądu sprowadza się nie tylko do funkcji porządkowej. O wiele istotniejsza jest bowiem gwarancyjna funkcja norm regulujących właściwość, jako że mają one zapewnić prawidłowe rozpoznanie sprawy i wydanie przez sąd sprawiedliwego rozstrzygnięcia. Rozwiązania, przyjęte przez ustawodawcę, muszą więc odnosić się do pojęcia „właściwego sądu” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że Konstytucja RP wyklucza uregulowanie wewnętrznej struktury organizacyjnej Sądu Najwyższego i podziału spraw między izby w akcie wewnętrznie obowiązującym, przez który należy rozumieć zarządzenie wydane przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Taki akt może obejmować tylko kwestie wewnętrzne, niekształtujące uprawnień czy zobowiązań dla podmiotów niepodlegających organizacyjnie Sądowi Najwyższemu. O tym, że zmiana zakresu właściwości poszczególnych izb Sądu Najwyższego nie jest sprawą wewnętrzną tego Sądu, decydują kompetencje każdej z izb do rozstrzygania indywidualnych spraw obywateli, które to kompetencje określone są wprost w ustawie. Wydane zarządzenie oddziałuje zatem na stosunki prawne, które wychodzą poza układ organizacyjnego podporządkowania organowi wydającemu akt, decydując o właściwości wewnętrznej sądu do rozpoznania określonej kategorii spraw i to w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami *ustawy o Sądzie Najwyższym*.

Takie działanie, poza nieuprawnioną ingerencją w kompetencje zastrzeżone dla ustawodawcy, stanowi naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego określonej w art. 2 Konstytucji RP, która implikuje skierowany do organów państwowych zakaz stanowienia aktów normatywnych niezgodnych z aktami normatywnymi wyższego rzędu oraz nakaz działania wyłącznie w granicach określonej prawem kompetencji, a także skorelowanej z nią zasady legalizmu z art. 7 Konstytucji RP, która wyznacza nieprzekraczalne ramy działania organów władzy publicznej. Powyższe regulacje mają zastosowanie również do wewnętrznych organów władzy sądowniczej. Z zasady legalizmu

wynika między innymi zakaz domniemywania kompetencji, gdy nie są one wyznaczone przepisami prawa. Dotyczy to zarówno działań podejmowanych przez dany organ w sferze stosowania prawa, jak i w zakresie działalności prawodawczej.

Konstatacji powyższej w niczym nie zmienia powoływanie się w treści zarządzenia na konieczność wykonania *postanowienia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 kwietnia 2020 r. o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C-791/19*. Abstrahując już od oceny dopuszczalności wydania rozstrzygnięcia prowadzącego do zawieszenia działalności jednej z izb konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, jakim jest Sąd Najwyższy oraz do wywierania wpływu na wewnętrzną organizację tego sądu, co stanowi niedozwoloną ingerencję w ustrojową strukturę organu władzy sądowniczej państwa polskiego, należy zwrócić uwagę na niezgodność postanowień zarządzenia wydanego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego ze środkami tymczasowymi orzeczonymi przez TSUE. Na mocy powyższego postanowienia Rzeczpospolita Polska została zobowiązana do zawieszenia stosowania przepisów art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 *ustawy o Sądzie Najwyższym*, stanowiących podstawę właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, w sprawach dyscyplinarnych sędziów, a także powstrzymania się od przekazania spraw zawisłych przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego do rozpoznania przez skład, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. Jednocześnie Trybunał nie określił instrumentów właściwych dla wykonania powyższego judykatu, pozostawiając te kwestie do uregulowania właściwym organom Rzeczypospolitej Polskiej. TSUE, wskazując na konieczność wprowadzenia rozwiązań gwarantujących przestrzeganie przez państwo członkowskie zobowiązań wynikających z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, nie pozwolił organom państwowym na pominięcie uregulowań konstytucyjnych lub innych regulacji ustawowych. Innymi słowy, abstrakcyjne ujęcie przez TSUE, kwestii zawieszenia stosowania stosownych przepisów, pozostawiające wprowadzenie konkretnych środków organom państwa członkowskiego, nie powoduje, że organy te stały się upoważnione do pominięcia wszelkich regulacji krajowych dotyczących przedmiotowej materii, w szczególności zaś unormowań Konstytucji. Błędne jest zatem wywodzenie z omawianego wyroku TSUE konieczności podjęcia takich działań celem jego wdrożenia,

które modyfikowałyby konstytucyjne unormowania ze spectrum trójpodziału władzy, w tym uprawnialyby Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego do samookreślenia kompetencji poszczególnych Izb, kosztem władzy ustawodawczej. Co więcej, przedmiotowe zarządzenie wychodzi poza zakres przedmiotowy i podmiotowy orzeczenia TSUE, albowiem prowadzi do przekazania spraw należących do właściwości rzeczowej Izby Dyscyplinarnej Izbie Karnej oraz Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, podczas gdy postanowienie TSUE dotyczy wyłącznie postępowań w sprawach dyscyplinarnych sędziów, a nie pozostałych przedstawicieli zawodów prawniczych, a ponadto nie odnosi się do spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczących sędziów Sądu Najwyższego, spraw z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku oraz spraw dotyczących pozbawienia wolności lub pociągnięcia do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Najwyższego.

Po trzecie, postanowienia zarządzenia przy określaniu spraw należących na mocy art. 27 § 1 *ustawy o Sądzie Najwyższym* do właściwości Izby Dyscyplinarnej i podlegających przekazaniu do rozpoznania pozostałym izbom Sądu Najwyższego pomija sprawy, o których mowa w art. 27 § 1 pkt 1 tej ustawy, które dotyczą zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury. Przekazanie spraw dyscyplinarnych Izbie Karnej Sądu Najwyższego, do której zakresu właściwości należą sprawy z zakresu prawa karnego i prawa wykroczeń prowadzić będzie do ich rozpoznania w sposób sprzeczny z procedurą przewidzianą w *ustawie o Sądzie Najwyższym* oraz w *ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze* (Dz. U. z 2016 r. poz. 940, z 2020 r. poz. 190).

Reasumując, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego nie jest uprawniony, w tym w drodze zarządzenia wydanego na podstawie art. 14 § 1 *ustawy o Sądzie Najwyższym*, podejmowanego w związku z orzeczeniem sądu międzynarodowego, do dokonywania zmian stanu normatywnego w sferze ustroju i organizacji wymiaru sprawiedliwości. Wydane zarządzenie zostało wydane bez podstawy prawnej i zawiera postanowienia sprzeczne z przepisami Konstytucji oraz przepisami ustawy regulującej ustrój i funkcjonowanie Sądu Najwyższego. Działanie polegające na wydaniu przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego zarządzenia Nr 48/2020 w sprawie przejściowych rozwiązań organizacyjnych służących wykonaniu postanowienia Trybunału Sprawiedliwości Unii

Europejskiej z dnia 8 kwietnia 2020 r. o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C 791/19, prowadzącego do zmiany właściwości rzeczowej poszczególnych Izb oraz reorganizacji struktury wewnętrznej Sądu Najwyższego, stanowi rażące naruszenie obowiązującego prawa. W związku z tym udzielenie pisemnych wyjaśnień przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego należy uznać za pilne i niezbędne.

z wyznaczenia

Bogdan Święczkowski